

Z NAŠICH REVUÍ.

Vojensko-technické zprávy č. 4.

Čtenáře zajisté že bude zajímati problém doprovodné zbraně, jenž je sledován i v tomto čísle. Plk. **Studený** rozvádí tu, obdobně jako mjr. inž. **Wagkneccht**, (VTZ č. 2/25), podmínky doprovodné zbraně vzhledem k různým cílům, k přesnosti a rychlosti střelby a k způsobu dopravy. Uvádí, že proti cílům, které se rychle pohybují, jako jsou letadla, je výhodná střelba z kulometů — dále, aby nebyly střelbou zasazeny vlastní posice, že třeba voliti výbušnou střelu opatřenou zapalovačem, nebo plnou, nevýbušnou — že průraznost je nutna ještě v 3000 m. Navrhuje, aby kulomet měl ráží 20 až 25 mm, počáteční rychlost byla 700 až 800 m/vt., váhu asi 10 dkg, doprava dále se vozmo nebo na soumarech (jen v horách), počet ran za minutu 120 až 180.

Pro boj proti obrněným autům a tankům požaduje od kulometu toto: průraznost na 2 km a výbušnou střelu. Dále žádá průraznost zdi nejméně 100 centimetrů tlusté. Jelikož bude dopravovaná zbraň umístěna v boji za druhým sledem, t. j. asi 2000 kroků za sledem palebním, vyžaduje, aby působily účinně na 3—4000 kroků.

O doprovodném dělu uvažuje takto:

Bude nutné pro cíle za vyvoleným úkrytem a cíle v hlubokých úkrytech. Rychlost palby stačí 10—12 ran za min. Doprava vozmo, v horách soumary. Nevýhodné by bylo nošení děla v rozložitelném stavu, neboť velká váha střely a velká počáteční rychlost činí jednotlivé části děla pro mužstvo příliš těžkým. Rovněž čím větší je vzdálenost, z níž dělo působí, tím je zbyteč-

nější, aby je mužstvo nosilo. Množství střel samo rovněž vylučuje nošení.

Pro tyto úlohy pokládá za jediné vyhovující kanon s dílčími náplněmi, nikoli minomet, neboť ten pro svou malou počáteční rychlost nedosáhne ploché dráhy střely a má i na střední vzdálenost málo přesnou a účinnou střelbu. Navrhuje, aby kanon byl ráže 6,25 cm d/18, s počáteční rychlostí 400 m/vt, se střelou 4 kg těžkou, o celkové váze 400 kg, takže by se dal dopravovati jen čtyřmi soumary. Nynější horský kanon 7,5 cm má tu nevýhodu, že potřebuje sedm soumarů, náš 8 cm lehký kanon je příliš těžký. Pro ulehčení lafetě měla by být brzda plynová, pro střelbu nepřímou zaměřovač a účinná střelba ještě na 5 km. Pěchotě by výcvik s doprovodným dělem nepatřil, aby nebyla výcvikem přetěžována.

Otázky doprovodné zbraně týká se i kniha pplk. Abadieho o níž je zmínka ve VTZ č. 4. (Ce qu'il faut savoir de l'infanterie). Týž navrhuje vyzbrojení pěchoty dvěma automatickými zbraněmi: automatickou puškou nebo lehkým kulometem malé ráže a těžkým kulometem. Každého pěšáka chce vyzbrojiti puškou s automatickým nabíjením (nikoli s automatickou střelbou).

Proti tankům navrhuje kulomet ráže 15—20 mm, nebo dělo 25—30 mm. Kulometná rota měla by mít 2 kulometry (děla) protitankové a skupinu kulometnou proti letadlům jako zvláštní čet. Budoucí doprovodná zbraň pěchoty byl by moždík Stokesův upravený tak, aby měl dostřel 250 m. Dopravován by byl na plavivém traktoru nebo byl by tažen nebo nošen. Při 2 moždířích a při 300 ranách za vteřinu bylo by potřeba 8 traktorů pro prapor.

Shrňeme dosavadní úvahy o doprovodné zbraní pěchoty ve VTZ pro lepší porovnání:

Mj. inž. **Wagenknecht** (VTZ č. 2) navrhuje:

1. Těžký kulomet ráže min. 20 mm, max. 25 mm, dostřel $3\frac{1}{2}$ –4 km, střela 150–200 g, doprava 5 mužů;

2. lehký pěchotní minomet ráže asi 7 cm se střelou nejméně 2,5 kg těžkou, s větším dostřelem 2500 m, váhy 150 až 200 kg, jednotně, nikoli dílčí náboje.

Mjr. gšt. **Koblitz** a gen. **Votruba** (VTZ č. 3) navrhuji:

1. nynější těžké kulometry ráže 8 mm ponechat jako hlavní zbraň pěchoty;

2. hrubé kulometry jako doprovodnou zbraň;

3. rychlopalná děla 5 cm jako doprovodnou zbraň;

4. rychlopalné minometry, jako doprovodnou zbraň;

Zavrhují rozdělování součástí a jejich nošení a zdůrazňují motorisaci dělostřelectva. Vyzvedávají požadavek střelby protiletadlové, snižují význam střelby protitankové, ježto předpokládají, že tanky v budoucnosti vymizí, neboť motorisace dělostřelectva znemožní jejich použití.

Plk. **Studený** (VTZ, č. 4) navrhuje:

1. Doplnit rotu těžkých kulometů čtvrtou četou, vyzbrojenou kulometry ráže 20–25 mm, určenou k boji proti velmi pohyblivým cílům, vystaveným palbě jen krátkou dobu.

2. Přidělit praporu jednu baterii o čtyřech doprovodných dělech ráže asi 6,25 cm, s počáteční rychlostí asi 400 m/vt., dílčími náplněmi a střelou asi 4 kg těžkou, k boji proti krytým cílům a proti jiným pohyblivým cílům.

3. Vycvičit tyto jednotky odborně jednak u dělostřeleckých pluků, proti letadlům (ad 1) a jednak u lehkých dělostřeleckých pluků (ad 2) a bojové u praporů pěchoty.

Pplk. **Abadie** navrhuje pro franc. armádu:

1. Automatickou pušku nebo lehký kulomet malé ráže;

2. kulomet proti tankům ráže 15 až 20 mm, nebo dělo 25–30 mm;

3. moždír Stokesův s plazivým traktorem, dostřel 2500 m, 2 kusy pro prapor.

K tomu nutno připomenouti, že francouzská vláda vypsalá soutěž na dva typy traktorů:

na těžký traktor váhy 4 t (pro 15,5 houfnice, ev. 10,5 cm kanon) pro pohyb v měkkém a nálevkovitém terénu a

na lehký traktor 2,5 t pro vlek, 1,6 t pro rychlost 6 km/h a stoupání 20%.

Předepsán je tlumič motoru, největší spotřeba pohonné látky, snímatelnost drapaků pro jízdu po silnici (v 15

minutách dvěma muži), a možnost upotřebení generátorového plynu.

Anglická doprovodná zbraň (VTZ č. 4):

Podle rozhodnutí ministerstva války má být zavedena jako doprovodná zbraň pěchoty 94 mm horská houfnice, váha náboje 9 kg, váha zbraně 500 kg, rozložitelná na 3 muly, pro dopravu střeliva 5 mul. Takové 2 houfnice mají činit samostatnou skupinu.

Svýcarsko.

Nově zavedlo lehký kulomet váhy 9 kg s podstavcem 10 kg, chlazení vzduchem, zásobníky o 30 nábojích, seriová střelba 800 ran za minutu. Po určité době dá se rozpálená hlaveň ochladit beze škody vodou. Podle čas. Zeitschrift für das gesamte Schiess- und Sprengwesen č. 1. má tento kulomet přednosti v každé příčině přede všemi konstrukcemi v sousedních státech.

Resumé: Všichni autoři se shodují v zavedení těžkého kulometu 15 až 25 mm. Zůstává rozhodnouti, může-li lehký kulomet zastoupiti náš nynější těžký kulomet, takže jako těžký kulomet volen by byl jedné ráže 15–25 mm. Pro zavedení tohoto těžkého kulometu mluví mj. inž. Wagenknecht, druzí představují si jej jen jako doplněk dnešní kulometné rotě (čtvrtá četa). Myslím, že tento těžký kulomet kryje se zároveň s funkcí děla a nahrazuje je.

Různost názoru je hlavně v tom, má-li být zaveden kanon, moždír či minomet a otázka dopravy. Jsou tu přívrženci rozložitelnosti, přenosnosti i nerozložitelnosti. Myslím, že zmotorisováním, a třeba jen částečným, jak míní mj. gšt. Koblitz, by se otázka velmi zjednodušila. Závažnou je zde vždy otázka dopravy střeliva, která vylučuje nošení a značně ztěžuje dopravu muly. Zdá se mi, že požadavek nerozložitelnosti a traktor, jako každý stroj, by vyhověl nejlépe. Má-li to být kanon, či moždír, těžko rozhodnout. Všichni autoři svorně uznávají, že konstrukce se musí teprve najít a všichni od ní žádají rasantní i strmou dráhu a průbojnost. Rozdíl jeví se tudíž spíše v pojmenování než v konstrukci samé. Fakt je, že nelze zaváděti množství doprovodných zbraní a že nutno se rozhodnouti jen pro typy dva, na př. kulomet a moždír, na rozdíl od návrhů mj. gšt. Koblitze. Rovněž se zdá, že přidělení dvou doprovodných zbraní pro prapor (franc. návrh) je dostatečné.

Z dalšího programu VTZ uvádím z původních prací:

Dokončení článku o vývoji konstrukce polního kanonu se závěrem

hlavně ve Škodových závodech s četnými vyobrazeními (poručík v záloze inž. Frank), stoupavost letounů, stať dovozená matematickými vzorci od škpt. inž. dr. Štichy a dokončení statí o výbušných aromatických nitrolátkách (kpt. inž. Seifert).

Hlídkové statí obsahují články: soutěž automobilů poháněných generátorovým plynem ve Francii (H), zapalné prostředky v moderní válce, železní, trhací předpisy v anglické armádě (mjr. inž. Sychra), repliku proti článku plk. Djurice o pokusném zapalovači do ručního granátu (mjr. inž. Potěšil) a o prospěšnosti výzkumnictví (H). Rovněž připojen je projekt kasáren pro železniční pluk v Pardubicích.

Úvod k číslu tvoří stručný obsah přednášky gen. Nosala: Inženýr a armáda, proslovená při slavnostní schůzi o 60letém jubileu spolku českých inženýrů.

Škpt. inž. Hálek.

Vojenské zdravotnické listy č. 3.

Plpk. zdrav. prof. dr. Ballner a plk. zdrav. dr. Růžek: **Výsledky zkoumání chloraminu jakožto desinfekčního prostředku.** Bakteriologické pokusy a zkušenosti chirurga s novým desinfekčním prostředkem, který má před dosavadními tu přednost, že je málo jedovatý, je trvanlivý a nepáchne. Hodí se též k desinfekci ran, operačního pole, rukou chirurgových, protože má důležitý význam pro válečnou chirurgii.

Plk. zdrav. dr. Jindřich Kolář: **Pseudotrachom.** Tímto jménem označuje autor oční zánět, vyvolaný uměle v úmyslu vyhnouti se službě, velmi podobný trachomu. Pokyny pro rozpoznání této nemoci a její léčbu.

Škpt. zdrav. dr. M. Peša: **K terapii epidemické meningitidy.** Nová metoda podávání léčivého sera při epidemické zánětu blan mozkomíchových (ztrnutí šíje) podle zkušeností získaných v divišní nemocnici č. 10 v Komárně. Tři případy jím léčené zhojily se velmi rychle, kdežto dosud byla úmrtnost 50–80%.

Plk. zdrav. dr. R. Pollák: **Sušný komplement.** Příspěvek k zlepšení Bordet-Wassermannovy krevní zkoušky na syfilis, z bakteriologické laboratoře divišní nemocnice č. 6.

Kpt. vet. v záloze dr. Jaroslav Schauer: **Hernia ventralis hypochondriaca equi.** Klasifikace kýl břišní stěny u koně, podle níž se řídí výsledky operace. Povstala-li kýla ze zevních příčin (traumaticky), nemá operace úspěchu; při kýlách, jejichž příčina je vrozená, je operace snadná a mívá dobrý výsledek.

Plpk. prof. dr. Ballner: **Jak určujeme nejjednodušším způsobem jakost mléka?** Návod k jednoduchému způsobu kontroly mléka, které se dodává vojenským nemocnicím, a bývá podle zkušenosti často porušováno.

Referáty. Literatura. Vzpomínka plpk. zdrav. dr. docenta J. Levita na zemřelého prof. dr. Ot. Kukuľu. Z.

Z CIZÍCH REVUÍ.

a) Revues francouzské.

Revue d'Infanterie.

Srpen 1925.

Lemoigne: **Škola o boji malých pěších jednotek.** Vypracování plánu. Přizpůsobení plánu terénu. Obzor viditelný a obzor nebezpečný. Zřízení sítě pozorovatelské. Studium terénu, přihlížející k pochodu přibližovacímu. Metoda praktického vyučování. Cvičení průpravná. Cvičení aplikační. Výcvik bojového družstva, čety, roty, roty kulometné.

La Porte du Theil: **Co musí každý důstojník znáti o dělostřelectvu.** Přímá podpora pěchoty.

Janet: **Dobyti statků Forté a Re-theuil 126. divisi 9.–16. října 1918.**

—: **Řešení taktické úlohy z letošní přijímací zkoušky do válečné školy.**

Le Brigaut: **Malá pěší jednotka v ofenzivě.**

Clément-Grandcourt: **Poválečná taktika a její užití v Levantu.**

Září 1925.

Barbeyrac de Saint-Maurice: **Palba. Fěchota v moderní palbě.** Palba a pohyb. Úkol pěchoty. (Pokračování.)

Paul Azan: **Les Tirailleurs Nord-Africains.** Střelci severoafričtí.

Janet: **Dobyti Mennevreu 126. divisi 17.–19. října 1918.** Podle dokumentů vojenského archivu a podle zpráv účastníků.

Duclos: **Cvičení kádrů v místnosti.**

Operace marocké v letech 1923 a 1924.

Srpen 1925.

Buchalet: Úsporná organizace dělostřelecké sestavy. Úkol dělostřelectva podporovatí pěchotu. Hlavní překážky pěchoty: zbraně automatické, překážky umělé, nepřátelské dělostřelectvo, nepřátelské letectvo. Houfnice a děla dlouhá. Těžká houfnice divisní. Potah mechanický a automobil.

Mayoux: Příspěvek k dějinám francouzského dělostřelectva. Obléhání Besançonu Ludvíkem XIV. roku 1674. (Pokr.) Práce přibližovací. Služba v zákopech. Činnost králova. Práce obranné. Všeobecná obranná opatření. Dělostřelectvo obranné. Boj. Obléhající přibližuje své dělostřelectvo. Konec zápasu.

Leroy: Spojení. (Pokr.) Spojení za boje. Hlášení. Pozorování. Oddíly spojovací. Budoucnost, její nesnáze. Děla doprovodná.

Vouillemin: Pojem času v teorii relativity.

Září 1925.

Courbiis: Přesnost při přenesení střelby. Přesnost donosnosti. Vliv chyb aerologických a balistických. Vliv chyb tabulek střelby. Vliv chyb topografických. Přesnost směrů. Chyby přístrojů. Chyby topografické. (Pokračování.)

Buchalet: Úsporná organizace dělostřelecké sestavy. Nezbytnost nového seskupení kanonů. Baterie, jednotka technická. Střelecká četa o třech kanonech. Baterie o dvou střeleckých četách, jednotka technická. Skupina. Pluk. Dělostřelectvo velkých jednotek a dělostřelectvo nevčleněné. Dělostřelectvo proti letadlům nízko létajícím. Dělostřelectvo přímého doprovodu. Dělostřelectvo podpůrné. Dělostřelectvo armádního sboru.

Benoit: Určení oprav balistických a atmosférických a rychlý způsob přenesení střelby.

Ríjen 1925.

Meujaud: Zastřelování nebo postupná kontrola? Kontrola donosnosti palby nárazové.

Gavard: Problém kovů v Německu za války světové. Úvahy všeobecné. Ocel; její potřeba podle programu výroby. (Pokračování.)

Vautrin: Analytická studie německého díla o válce chemické. Týká se spisu „Der chemische Krieg“ od Hansliana a Bergendorffa. Autor zkoumá postupně: plynový útok, válečné výrobky chemické.

Revue d'Etudes Militaires.

Č. 11 (srpen 1925).

Konstituční vývoj německé říše a ústava z 11. srpna 1919. „Naprostá de-

mokratizace“ ústavní organizace ve státu spolkovém (Reichu). — Nedostatek skutečné demokracie. Nedostatek parlamentní vlády. — Socialistické pojetí práva a „práva Němců“.

Pierre Bruneau: Problémy Dálného Východu. Souborná studie politická, vojenská, letecká, hospodářská a sociální. Situace politická na Dálném Východě. Čína a velmocí (situace vnitřní od 1911 do 1925). Všeobecná situace velmocí v Číně před konferencí Washingtonskou. Koncese evropským koloniím. Práva exterritoriality. Ziskávání území nájmem. Osazení vojskem. Stavba železnic, vybudování poštovních úřadů a spojení telegrafního. (Pokračování.)

Č. 12. (srpen 1925).

Pierre Bruneau: Problémy Dálného Východu. (Pokr.) Čína a mocnosti. Zvláštní postavení Japanu v Číně před konferencí Washingtonskou. Všeobecná situace mocností po konferenci. Postavení Německa a Ruska v Číně. Rusko ve východní Sibiři a Japan. Smlouva rusko-japonská z 20. ledna 1925. Postavení Francie na Dálném Východě. Siam.

Úkol brigády Bredowovy u Rezonville za války 1870/71. Přeloženo z díla pruského generálního štábu.

Č. 13. (z 1. září 1925).

Pierre Bruneau: Problémy Dálného Východu. Situace vojenská a letecká. Situace hospodářská. Čína a soupeření velmocí. Industrializace Dálného Východu a žluté hospodářské nebezpečí. Situace sociální. Pokroky socialismu a činnost bolševiků v Dálném Východě.

Č. 14. z 15. září 1925.

Sauliol: Francouzská armáda v době restaurace a druhého císařství. Základy vývoje od r. 1815 do r. 1870 (vláda Ludvíka XVIII. a Karla X., zvaná restaurace, občanská vláda Ludvíka Filipa a druhé císařství). Autor studuje armády těchto tří období, v každém z nich pak podrobuje kritice činitele: organizační, mravní a intelektuální.

Č. 15. z 1. října 1925.

Sauliol: Poznámky k bitvě u Vagramu (svedené 5. a 6. července 1809 mezi Napoleonem a arciknížetem Karlem). Autor studuje plány obou vojevůdců, časový postup bitvy a okolnosti, za nichž byla vedena.

Č. 16. z 15. října 1925.

Příprava země k válce. Koncepce před r. 1914. Formule o krátké válce. Plán mobilizační podle principu ozbrojeného národa. Zásoby materiálu. Organizace dopravy. Zastavení života národního. Mobilizace v srpnu 1914.

Formule o krátké válce se neosvědčila. Poučení válečná. Mobilisace národa. Částečná demobilisace armády. Nemožnost improvizovati racionálně výrobu. Ukojení hmotných potřeb armády a civilního obyvatelstva. Vývoj organizace politické, vojenské a administrativní. Moc výkonná. Moc zákonodárná. Nejvyšší velitelství. Administrativa.

Sauliol: **Poznámky k bitvě u Vagramu.** Plány: Napoleonův a arciknížete Karla. Úmysly arciknížete. Plán bitevní.

Revue Maritime.

Srpen 1925.

Paul Chacq: **Major Paul Teste.** Posmrtná vzpomínka na známého námořního aviatika, který nešťastně zahynul letošního roku ve Villacoublay.

Lavarde: **Spolupráce námořníka a inženýra.**

Guette: **Bitva u Jutska.** Rozdělení anglického loďstva. Organizace loďstva německého. Ztráty anglické a německé. Seznam potopených lodí.

Revue du Génie militaire.

Srpen 1925.

Lemerle a Humbert: **Práce zavodňovací v Syrii** (od dubna do listopadu 1924).

Barré: **Studie o osvětlování a větrání podkopů.**

Září 1925.

Chevalier: **Vojenská exploatace lesů landeských za války světové (1916—1918).**

Pece na výrobu dřevěného uhlí.

Mornet: **Krise bytová a doplňování poddůstojníků z povolání.**

Pontonové mosty na francouzském Rýně.

Lazard: **Přechod Dunaje u Svištova 25. listopadu 1916.**

Posádkové cvičení na mapě.

Revue Militaire Française.

Srpen 1925.

Larcher: **Velitelství německé a turecké za války světové.** Vojenské smlouvy o spolupráci. Součinnost v praxi. Výsledky součinnosti.

Daille: **Druhé poučení z osvobozovací války americké.** Poslední perioda války. Manévry Grantův. Protimanévry Leeův. Jezdecko Wilsonovo. Akce proti komunikacím a j.

Goubenard: **Poznámky k německé kritice francouzských vojenských koncepcí.**

Picot: **Poznámky k plánům o použití dělostřelectva.** Plány za války světové, miněni dnešní. Plány typické. Plán o užití dělostřelectva v ofenzivě a defensivě. Pozorování všeobecná.

Ripert d'Alauzier: **Bitva u Courcelles-Méry dne 9.—11. června 1918.**

Paquet: **Vyčerpání německých počtů r. 1918.** Ofenzivy spojenecké. Proti ofenziva francouzsko-americká z 18. července. Bilance z 1. srpna. Situace německé armády na počátku srpna. Ofenzivy srpnové. Německý ústup.

Září 1925.

Armingeat: **Francouzské velitelství v západní Thrakii od října 1919 do května 1920.**

Daille: **Druhé poučení z osvobozovací války americké.** Poslední perioda války. Zápas na půdě politické a hospodářské. Metoda Grantova a Shermanova. Manévrovací způsoby Johnstonovy. Válečnický instinkt Grantův. Obrana Leeova. Vůle zvítěziti, základ strategie Grantovy.

Langlois: **Donášení zpráv u velkých jednotek za manévru r. 1924.** Všeobecná situace. Donášení zpráv oddílem automobilním atd.

Rippert d'Alauzier: **Bitva u Courcelles-Méry dne 9.—11. června 1918.** Organizace obrany 36. p. divise. Složení 11. divise. (Pokračování.)

Paquet: **Vyčerpání německých počtů r. 1918.** Rozvaha německých sil na počátku září 1918. Posily. Zdroje měšice září. Rozvaha 11. listopadu.

Říjen 1925.

Camon: **Armáda krycí.** Má dvojí úlohu: krytí území za mobilisace a při provádění počátečního strategického plánu a usnadnění budoucí ofenzivy. Opírá se zpravidla o přirozenou hradbu zesílenou pevnostmi. Autor na několika případech z válek napoleonských a z války světové demonstrovuje činnost krycí armády.

Larcher: **Tažení generála Falkenhayna v Palestýně r. 1917—1918.** Generál Falkenhayn ve svých pamětech úplně zamlčel své tažení v Palestýně v čele skupiny tureckých armád. Jeho mlčení respektovali i ostatní (na př. Liman von Sanders) a nezmínili se o něm vůbec, nebo o něm psali jen velmi zdrželivě (na př. Hindenburg a Ludendorff). Na štěstí turecké dokumenty mluví o těchto operacích a prozrazují chyby, jakých se Němci při nich dopustili.

Ripert d'Alauzier: **Bitva u Courcelles-Méry ve dnech 9., 10. a 11. června 1918.** (Pokračování.)

Damidaux: **Důstojník generálního štábu.** Kromě kvalit mravních,

rozumových a tělesných musí důstojník gen. štábu mítí obsáhlé všeobecné vzdělání a důkladné vzdělání odborné.
Duchemín: Prach střelný a vý-

bušiny (1914—1918). (Dokončení.) Německo. Suroviny. Potřeby zemědělské. Bavlna. Celulosa. Glycerin. Alkohol. Dusičnany. Anglie. Závěr.

b) Revues polské.

Bellona, ročník VII., díl XV., sešit 1—3.

Zajímavou jest studie plk. maďarské armády Gyalóka: „Operační plán Béma v létě 1849 a jeho výpad do Moldavie“ o jedné z nejvýznamnějších operací za uherského povstání proti Rakousku.

Pplk. gen. št. Stachiewicz a dr. Dąbrowski uvažují opět o uspořádání nejvyššího vojenského velení v míru; kpt. Dygat rozepisuje se dosti podrobně o francouzských válečných plánech před r. 1914 (vliv pevností a politické situace na operační plány); pplk. gen. štábu Batycki pokračuje ve svých vývodech o významu železnic.

Krzysztof Siedlecki věnuje obsírnou studii „mirovému jednání v Brestu Litewském“.

Kpt. gen. št. Chrzastowski pojednává o atace jezdecké a o potřebě její podpory palbou. Polské jezdectvo potřebuje pouze větší palební výzbroj, aby se stalo opět nejlepším jezdectvem světa.

Pplk. gen. št. Aboltowski rozepisuje se o jezdeckém dělostřelctvu a nutnosti, aby dělostřelctvo se stalo právě tak součástí jezdeckých vyšších jednotek jako strojní puška; uvádí malé příklady činnosti takového lehkého, rychle pohyblivého dělostřelctva s jezdectvem.

Divisní generál Romer podrobuje kritice francouzský předpis „Instruction provisoire sur l'emploi tactique des grandes unités“. Dochází k závěru, že francouzská doktrína se nehodí pro polskou armádu. Vytýká předpisu, že zradil geniální myšlenky Napoleona, který vítězil manévrem a vidí vítězství v obrovské koncentraci všech technických prostředků, jakož i ve frontálním mohutném náporu v úzkých útočných pásmech na organizovanou posíci protivníkovu. Polská armáda není a nebude ještě dlouho tak vystrojena, aby mohla počítati s posíci válkou a čelními, mohutně podporovanými (letectvem, dělostřelctvem, tanky atd.) útoky. Totéž lze říci o obou pravděpodobných protivících: Německu a Rusku. Síla polské armády záleží v pohybu, v manévru, v ústředního postavení, v obchvatech, v překvapení; letectvo musí býti nahrazeno jezdectvem, atd. Nelze v mezích prosté re-

cense shrnouti všechny námítky gen. Romera — nutno je však čísti a to zejména u nás, neboť i u nás se setkáváme s podobnými, ne-li s týmiž poměry.

Malou, ale dosti zajímavou historiku podává kpt. Weber o protibí se 51. ppl. polského skupinou Jakira r. 1920 (2. pěší a 1. jezd. divise).

V různých zprávách se dočítáme podrobnosti o dějinách styků polsko-tureckých; z malé studie o pobočné zbraní vysvitá, že důstojníci polští nosí šavli neustále a autor se přimlouvá, aby také voják byl ozbrojen stále buď bodlem (je-li podělen také puškou) nebo šavlí. Kpt. gen. št. Stebłowski podává obraz francouzských a ruských názorů na obranu lesů (sruby). Administrativa v útvarch a pododdílech polské armády je zajímavou i pro naše odborníky.

Z polského knižního trhu zasluhuje naší pozornosti příručka mjra. Jana Zabady: „Taktika“, jejíž recenze jest příznivě přijata a velké dílo J. Pilsudski: „Rok 1920“, které má tvořiti protiváhu ruskému dílu N. Tuchaczewski „Pochod za Vislu“.

Bellona VII., díl XVI., sešit 1—3.

Pplk. Anatol Minkowski věnuje několik úvah přípravě národa pro vojenskou službu; autor rozeznává dvě skupiny mládeže, které musí býti odděleni a rozdílně cvičeny: mládež školní — příští důstojníci v záloze (vyjma škol průmyslových a odborných) a mládež školy nenavštěvující (příští dorost mužstva a poddůstojnictva). V krátkém přehledu podává pak autor obraz polské organizace výcviku v obou těchto skupinách i s jejími nedostatky; přimlouvá se pak za výcvik žen ve službách pomocných, v nichž se za války výborně osvědčily (střežení objektů, služba skladištní, atd.). Zajímavou studii a to jak svým obsahem tak i originalitou vyvolaného předmětu podává por. Pstrokoňski: „Úryvky ze zkušeností válečných 29. střeleckého pluku“. Shledáváme se tu opět s dokladem, jak Poláci intenzivně a s láskou pracují na dějinách „své“ války: dějiny pluku, sebrané nejen historikem, nýbrž zpracované a ohodnocené vojákem nejsou-li nejlepším předmětem taktické výchovy? Mimo vojenských vědomostí vzbudí u účastníků pocit „tradice“ a hlubokou úctu k padlým hrdinům, nezbytný to podklad dobrého „ducha“ v armádě.

hluboké porozumění pro strategii vnucenou Polákům dnešními politickými poměry prozrazuje článek mjra gen. št. Glabósz: „O operacích z ústředního postavení“. Byť i práce nevyjadřovala snad originální myšlenky, jest přece výmluvným obhajováním manévru na vnitřní linii. Zvláště zajímavá jsou grafická znázornění náporů v různých měsících a letech světové války na západní, ruské a balkánské frontě, jakož i počtu nasazených divisi německých.

Tytus Filipowicz popisuje návrat Poláků po převratu 1918 do Polska. Článek se stává pro nás zajímavým, poněvadž autor mluví několikrát o nás. Tak na př.: „Češi, kteří započali s prací shromažďovací a evakuační 24 hodin po Polácích, měli celou organizaci do podrobnosti připravenou a fungující“, nebo „Tusar pomáhal ve Vídni mnoho Polákům“. Jiné zmínky nám příliš nelichotí jako: „agitace Čechů v polské 12. divisi proti rozkazům polské vlády (por. Bulowski)“, nebo „vyložení polských transportů v Brně“, nebo „česká legie v Lublani — 1500 lidí — byla s počátku zbožňována obyvatelstvem, ale brzy nenáviděná pro bezohledné rekvisice“ a p.

Brig. gen. M. Kukiel rozepisuje se o polské válce r. 1920, dává jí čestné místo v dějinách moderního válečnictví oproti tvrzení mnoha Poláků, že to byla válka „polovičatá, ba čtvrtěční“ jakási „zrůda“ světové války, vyhraná jen náhodou, vojskem sklесlým na mysli, špatně vedeným a špatně vyzbrojeným. Po delších, vhodné volených příkladech, dospívá autor k přesvědčení opačnému, totiž že to byl spíše vzor příští velké pohybné války, která stmelí napoleonskou strate-

gii s taktikou a technikou naučenou ve světové válce.

Cílevědomý směr v polské armádě, vychovati důstojníka k iniciativní činnosti ve válce pohybné, se jeví opět a opět v zajímavém článku kpt. Webera: **Boj střetný u Bóbrky a Šwirzu** (27. a 28. srpna 1920) — zkušenosti čerpané z dějin 51. ppl.

Dále shledáme se s pokračováním studií o mírovém jednání v Brestu Litvském, uspořádání vrchního velení nad vojskem v míru a ve válce (Stachiewicz) a o významu železnic.

V různých zprávách podává mjr. dr. Merwín přehled pedagogických snah na polských školách a jich způsobení se školám vojenským; dočítáme se o zavedení 2 dělových baterií v ruském dělostřelectvu.

Jak dále patrně, věnuje polská vláda zvýšenou pozornost chemickým bojovým prostředkům a výcviku vojska v tomto boji, dnes ještě poněkud zaostalém. Zajímavým jest také věcný referát prof. dr. St. Lencewicze o 1. sjezdu slovanských geografů v Praze (červen 1924). Rozumné úvahy o osázení silnic a cest stromy, jako jediný dobrý a trvalý úkryt proti letcům, účast letectva v pozemním boji, pojednání o německých manévrech r. 1924, obšírné studium užití nových automobilových a tankových typů ve francouzské armádě; organizace a výcvik měřické služby v polském dělostřelectvu a p., doplňují pestrý obsah různých zpráv.

Z polského knižního trhu upoutána jest naše pozornost obšírnou recensí knihy Askenazy: „Úvahy“, jež promlouvají široce o politických příčinách světové války a o vlivu politickém na strategii vojevůdce a knihou „geografický slovník polský“, první geografické polské dílo po převratu vydané.

c) *Revues italské.*

La cooperazione delle armi.

Březen 1925.

Divisní generál Ottavio Zoppi: **Poznámky kritické a souhlasné.**

1. Nekonečná ofensiva proti bodáku. Autor obrací se proti těm, kdo popírají účelnost bodáku, tvrdíce, že palba sama přemůže všechny překážky a učiní útok bodákově zbytečným. Konec konců pěšák útočící a pěšák se bránící rozhodnou svou při bodákem, zbraní, která zpečetí vítězství. 2. Pěší pátrači. T. zv. prapor nového typu má mimo jiné i zvláštní součástku, četu pátračů. Autor se obrací proti této specifikaci uvnitř pěšího vojska. Každý pěšák musí býti schopným pátračem;

32 pátračů na frontě praporu pod velením nižšího důstojníka nemohou nikdy tuto službu prováděti tak, jako budou-li se o to roty starati samy pod dozorem svých velitelů, tedy důstojníků zkušenějších. 3. Označování dělostřelecké palby při cvičeních. Je třeba ji označovati, aby při manévru se mohla správně uplatniti hra palby a pohybu, jinak cvičení zabíhá do absurdnosti. Nelze spoléhati na telefon, je tu třeba znamení skutečných, viditelných. Autor zabývá se studiem věci, koná pokusy a doufá, že dojde k příznivému výsledku. — Divisní generál Domenico Guerrini: **Jednotná zbraň.** Součinnost zbraní je možná i bez tak radikálního léku, jaký na-

vrhuje generál Perelli (zrušiti různé zbraně, slíti je v jednu). Splynutí dělostřelectva a pěchoty v jednu zbraň autor nepokládá za žádoucí. — Divisní generál Carlo Antonio Ferrario: **Dodatek k článku „Za jednotnou zbraň“.** Autor k výše zmíněnému článku (viz V. R. 1925, červen, str. 308) dodává, jak si představuje organizaci technického dělostřelectva. Tu by mělo být: 1. Všeobecné velitelství dělostřelectva, složené z různých inspektorátů podle technických specialit, studijních a výcvičných středisek a továren. Ono by určovalo podle dispozic ministerstva i množství pevnostního a pobřežního dělostřelectva, jež by mělo být již v míru. 2. Různá velitelství dělostřelectva (snad pro každý armádní sbor), dozírající na technický vývík všech důstojníků dělostřelectva. 3. Jedno nebo více středisek studijních a pokusových. Jím by dodavatelé podle soutěží vypsaných všeobecným velitelstvím předváděli modely objednané pro pokusy. Zde by se vypracovávaly instrukce, střelecké tabulky, předpisy o udržování materiálu, zkrátka všechno, co se týká technického užití zbraní nebo materiálu všech zbraní a druhů. 4. Různá výcvičná střediska. —

Kpt. Antonio Luigi Norcen a kpt. Piero Steiner: **Problém mimetismu a zastírání cest.** Proti pozorování ze vzduchu lze se bránit dobře organizovanou obranou proti letadlům (obrana aktivní), zastíráním pohybů a zastíráním prací (obrana pasivní). Autoři obrali si za úkol probratí zastírání pohybů, jehož je možno dosáhnouti omezením denních pohybů na minimum, zastíráním se pohledu shůry umělými prostředky nebo prostředky přirozenými. Umělé prostředky jsou drahé, zbývají tedy přirozené. Stín stromů dobře zastírá. Autoři tudíž doporučují, aby se systematicky provádělo osazení stromy hlavních silnic, zejména u hranic; na určitých místech u těchto silnic pak prováděti zalesnění větších rozměrů (odpočinek pochodu vojenských). Druhy stromů by se sázely podle půdy, podnebí a světla. Prakticky pak probírají příklad na hlavních silnicích na nynějších hranicích rakousko-italských. Náklad na vysazení 1 km takové silnice odhadují na 2990—3380 lir. Lesy měly by být vysázeny nejvýše ve vzdálenosti 3 hodiny pochodu (as 10 km); jich rozloha nemá být menší než 15.000 m² (as 400×400), aby se zde mohla ukrýti pěchota jedné divise (rozuměj tříplukové). Jest dáti přednost pokud možno stromům listnatým, které rychleji rostou a vrhají větší stín. Bylo by to rozsáhlé pole působnosti Královského sboru lesnického. Výběr cest byl by svěřen armádním

sborům teritoriálním, jež by pak podle směrnic nadřízených velitelství pracovaly v dohodě s Královským sborem lesnickým. (Corpo Reale delle Foreste).

Kpt. Raffaele Pelligra: **Dnešní problém jezdeckta.** (Tato studie byla počtena cenou ministerstva války v r. 1924.) Jezdeckta bude užito v těchto okolnostech: a) v bitvě útočné a protiútočné (podpora postupu pěchoty trhlinou učiněnou v nepřátelské sestavě, využití úspěchu a pronásledování, kryt velkých jednotek shromážděných pro akci velkého stylu), b) v bitvě obranné (manévr pro zastavení postupu nepřítelů povstávajícího náhlým průlomem bitevní fronty, posílení vzdáleného úseku fronty, vážné ohrožení), c) při ústupu nepřítelů (přezvědy a kryt postupujících proudů, udržení dotyku s nepřitelem, vyhledávání vhodných příležitostí k desorganizaci nepřítelů a urychlení ústupu). K těmto úkolům je třeba dvou vlastností: pohyblivosti a síly k proniknutí i k odporu. Závěry: 1. Jezdecké útvary od nejmenšího k největšímu musí mít prostředky k pohybu a palbě; 2. místo starých jezdeckých divísi nutno utvořit nové organismy, které kromě lehkosti, rychlosti pohybu a snadnosti manévrování mají i prostředky pro schopnost k průlomu, proniknutí, odporu, zkrátka k účinnému boji. Vyšší jednotkou měly by zůstat jezdecké divise, třebaš pozměněné ve své struktuře, nejmenší jednotkou taktickou pak eskadrona. Pro posílení schopnosti průrazu a odporu jest dáti prostředky a zbraně, které lze stále mít s sebou: kulomety (na soumarech), ruční granáty, mušketu, bodák, nepočítajíc šavli nebo kopl. Eskadrona má mít 4 lehké kulomety, určené po jednom pro každou čet. Pluk by měl 6 eskadron normálních, 1 speciální (spojení, administrace, zásobování, zákopníci atd.). Znamená to as 700 šavlí a v boji pěšky 12 bojových čet, zesílených po 2 kulometech, a 2 čety pro spojení a služby. Jezdecká divise by měla: 1 jezdeckou brigádu o 3 plucích po 6 eskadronách a 1 speciální; 1 pěší pluk o 3 praporech na automobilech; 3 praporey cyklistů (prapor 3 roty s lehkými automatickými zbraněmi a 1 rotu těžkých automatických zbraní); 3 čety (squadriglie) automobilních kulometů; 3 oddíly jízdního dělostřelectva po 3 bateriích vz. 75/1912 a 2 oddíly automobilisovaného dělostřelectva (neseného nebo taženého) po 3 bateriích (1 oddíl houfnic vz. 100/17, 1 kanonový vz. 75/911); 2 letky pozorovací (typu strategického průzkumu); smíšený ženijní prapor, obsahující rotu zákopníků-mínérů, rotu telegrafní, čet radiovou, čet mostní — vše na automobilech; služby by byly zastoupeny 1 sekci zdra-

votní, 1 proviantní, 1 pro střelivo a 1 automobilním oddílem (autoreparto). Celkem by to bylo 21 eskadron jezdeckých, 3 speciální, 6 praporů rychlé pěchoty, 15 baterií (z toho 9 jízdních), 3 čety automobilních kulometů, 2 letky pozorovací a různé útvary ženijní. —

Kpt. Domenico Seghetti: **Způsoby střelby protibaterijní.** Technické provádění této střelby.

Vice Com. di Stormo (pplk.) Felice Porro: **Pokyny pro vzdušnou strategii a taktiku.** Autor srovnává strategii a taktiku vzdušnou s pozemní a námořní.

Brigádní generál G. Cardona: **Obraz technicko-taktických cvičení ženijních v součinnosti s útvary jiných zbraní.** Příklad takového cvičení na Adizi. Přechod divisního předvoje přes řeku (1 pěší pluk, 1 eskadrona, 1 dělostřelecký oddíl, rota zákopníků, rota telegrafistů,*) četa radiotelegrafistů, četa světlometů, rota mostářů). Všeobecné pokyny, rozbor úlohy, rozkazy.

Pplk. F. Roluti: **Výcvik družstva s lehkou automatickou zbraní, čili střeleckého družstva.** Praktický příklad proniknutí (penetrazione).

Alpinus: **Obrana proti útočným vozům v pohybné válce.** Taktický příklad, vzatý z časopisu Militär-Wochenblatt (1924, čís. 3, 9, 10).

Plk. Spartaco Targa: **Užití dělostřelectva v německém předpise „Führung und Gefecht der verbundenen Waffen“.**

Duben 1925.

Fante di Spada: **Lesy a zalesnění pásma s vojenského hlediska.** Teoretické úvahy o lesních operacích a některé praktické pokyny.

Brigádní generál Ippolito Perelli: **Náš „starý“ prapor „nového“ typu.** Autor chce, t. ř. prapor no-

vého typu, o němž se již tolik let diskutuje, vyzbrojit ještě větším počtem lehkých kulometů, než má nyní. Navrhuje 54 lehké kulometry (18 kulometů na pěší rotu o 3 četách), 18 těžkých (pro kulometnou rotu) a mimo to četu pěchotních děl o 3 dělech.

Mjr. Zanotti Mario: **Divisní dělostřelectvo v akci ofensivní.** Autor předpokládá tuto organizaci: velitelství divisního dělostřelectva, 2 oddíly kanonů 7.5, 2 oddíly houfnic 10 cm, oddíl kanonů na soumarech 7.5 (nebo 6.5) cm. Podstata a činnost divisního dělostřelectva dá se shrnouti do těchto zásad: dokonalé organické splynutí s divisní pěchotou, z čehož vyplývá nutnost společného výcviku; speciální úkoly přímé podpory akce prováděné pěchotou; všeobecná pravidla o užití jest stanovit případ od případu, spíše uměleckým smyslem než všeobecnými formulkami; dokonalý výcvik ve změnách podřízenosti.

Kpt. Raffaele Pelligra: **Dnešní problém jezdeckta** (pokračování). Užití nové, autorem navrhované jezdecké divise na poli taktickém. Jaké vlastnosti mají mít důstojníci jezdeckta. Rozbor francouzského předpisu pro jezdeckto (Règlement provisoire de la cavalerie z června 1920).

Anonym: **Protiútok bersagliérů cyklistů.** Příklad cvičení, jak užití praporu bersagliérů cyklistů (cvičení provedeno v únoru 1925 v okolí Civitavecchie).

Plk. Aurelio Ricchetti: **Několik úvah o možnostech a nesnadnostech dělostřelecké palby.**

Generál G. Cardona: **Technicko-taktické cvičení.** (Pokrač. článku z minulého čísla.) Cvičení bylo provedeno v srpnu r. 1921 v okolí Casana n. Adizi a obsahovalo přechod říční linie před nepřítelem. Podrobné rozkazy těchto operací se týkající.

d) Revues německé.

Schweizerische Vierteljahresschrift für Kriegswissenschaft. Ročník VI. (1925.)

Seš. 2. — „Plk. Karel Egli.“ Nekrolog. — Bircher: **Die Krisis in der Marneschlacht.** (Pokračování.) Boje německé 2. a 3. armády proti francouzské 5. a 9. armádě na Petit Morin a v Marais de St. Cloud. Podrobné vylišení bojů na západním a východním křídle; autor udává originální rozkazy sborových a divisních velitelství. — Lebaud: **Mes impressions de guerre,** vzpomínky na dobu od 23. srpna do 10. září 1914; ústup za Mósu; boj 23. srpna

*) V italské armádě naše telegrafní vojsko náleží k vojsku ženijnímu.

u výšiny 334 sv. od Vilette; boj u Marville 25. srpna, francouzský protiútok u Stenay; boj u Beauchair-Halles 31. srpna; železniční transport a vyložení u St. Meneshouldu 3. září. — Boj na řece Ourequ (do 10. září). Welsh: **Die Kavallerie im Palästinafeldzuge.** Angličané poznali na palestinské frontě velice brzo, že celá konfigurace bojiště je nadmíru způsobila pro důkladné využití jezdeckta. Po svém postupu pouští Et-Tih ke Gaze a Bir-es-Sabě utvořen byl kromě jezdeckých jednotek též sbor na velbloudech (Imperial Camel Corps). Roku 1916 byl poměr pěších divisí k jezdeckým divisím na palestinské frontě 9:3 (dříve 4:1), roku 1917 již 7:4. Zhroucení celé turecké

fronty v Palestině je vůbec zásluhou jezdeckých divisí, které po 3. bitvě u Gazy (květen 1918) pronikly daleko do týlu ustupujících tureckých armád a dosáhly až Hedžaské dráhy.

Wissen und Wehr. Roč. 1925.

Seš. 5.: Nauta: Die Erneuerung der deutschen Überseelinien. Doprava zboží německými lodmi se rozmáhá pohnáhlou po celém světě, jako to bylo před válkou. Německé lodi zajíždějí již pravidelně do Severní Ameriky, do Západní Indie, Mexika a do Střední Ameriky, k východnímu pobřeží Jižní Ameriky, do Afriky, do Dálného Východu atd. — Gen. Berend: **Einfluß der Festungen auf die Operation** uvažuje o významu pevností Namuru a Maubeuge na operace německé 2. a 3. armády; obě dvě pevnosti své úloze nedostály. — Dr. Dix: **Deutschland und seine Nachbarn**, dřívější t. ř. „přírodní hranice“ (pohoří, široké toky, močály, poušť a p.) nemají více v době moderní válečné techniky významu. Počet sousedů Německa se rozmnožil, z nich zmizelo sice mocné Rusko, zato došla Francie se svými slovanskými spojenci převahy. Rýn, Vislu a Dunaj možno označiti jako toky rozhodující o osudech Evropy (Schicksalströme). Německo má ze všech národů světových nejmenší životní rozpětí, počítáme-li na minimum státní oblasti pro 1 milion obyvatelstva 80.000 km². Anglie: 44 mil. anglického obyvatelstva se může rozšířiti na 35.6 mil. km² (t. j. britské souostrovní a všechny državy); podle dřívější formule patřilo by toliko 3.5 mil. km², tedy 1/10. Německo: 60 mil. obyvatel, 472.000 km² území — tedy má míti 4.8 mil. km², tedy 10krát více. — Müller: **Das Problem der farbigen Soldaten im französischen Heere** (Dokončení), pojednává o převozu koloniálních francouzských vojsk do Evropy (důležitost transaharské dráhy), o možnosti Francii nepříznivé politiky anglické (Gibraltar, Malta, Cyprus), italské (Tunis je italská kolonie střezaná Francouzi), španělské (Maroko, vybudování námořního operního bodu na ostrově Mallorca v souostroví Balear) a jugoslávské (možnost defensivního spolku s Itálií). Těžký problém se dá řešiti jen vybudováním námořní moci, ačkoliv i toto nezaručuje plného zdatu. Důležitým příznivým faktorem zůstává zákon ze 4. února 1919, jímž bylo všemu barevnému obyvatelstvu dovoleno ucházeti se o francouzské občanské právo. Zákon posílil všechno francouzské domorodé obyvatelstvo v pocitu vlastní síly a

vlastního významu. Tím může však vyvolati jeho probuzení, všeafrické hnutí, t. ř. panáthiopické hnutí čili „Garveyismus“, namířený proti nadvládě bílé rasy. — Sohl: **Das Gesetz zur Vereinfachung des Militärstrafgesetzes und seine Auswirkung auf die disziplinären Verhältnisse der Wehrmacht.** Rozbor říšského zákona (z r. 1925), který zjednodušil dosavadní vojenský trestní zákon; autor podává své názory, jaký vliv bude tato reforma míti na poměry kázně v říšské obraně. Handel-Mazzetti: **Göben und Breslau.** Činnost těchto německých válečných křižáků ve Středozemním moři před vypuknutím světové války a jejich dobrodružná plavba do Cařihradu. — Volckheim: **Kampfwagen und Abwehr dagegen**, historický vývoj tanků, nynější hlavní typy, jejich bojová činnost, obrana proti nim. — **Militärpolitische Übersicht:** válka v Maroku.

Seš. 6.: Allmendinger: Der Verlust der Kolonien und die Bedeutung der Auslandsdeutschen für das Deutsche Reich. — Jeschonek: **Die Bedeutung der deutschen Landwirtschaft für den wirtschaftlichen Wiederaufbau Deutschlands.** Obě práce byly počteny prvními cenami soutěže, kterou časopis vypsál. Prvá studie zabývá se otázkou, jak vytvářel se vztah Němců v cizině k Němcům v říši, druhá ukazuje na cesty, jak by se mohla hospodářská produkce Německa zvýšiti. — Dr. Speich: **Die amerikanische Armee als Volksheer:** vývoj branné moci Spojených Států severoamerických až do roku 1920. V Americe je vše, co se služby vojenské týče, vybudováno na principu dobrovolného vstupu do vojska; tuto zásadu odstraňuje jen válka všeobecnou brannou povinností. Autor podává obšírný nástin nynější organizace. — Müller: **Stimmung im französischen Offizierskorps;** francouzský důstojnický sbor tvoří páteř armády; tělesně i duševně velmi čilý, je vojensky v značné míře vycvičen, pracuje s vážnou pílí na svém dalším vzdělání; jsa proniknut pravou láskou k své vlasti, podporuje vládu. Přece se však jeví v něm známky roztrpčenosti: špatná materiální situace, nejistota v povolání, způsobená reorganizací armády, nedostatečné početní stavy jednotek, povyšování a podceňování proti stavu úřednickému. — Leppa: **Das Gefecht bei Jaroslawe am 21. August 1914** líčí střetný boj rak.-uh. jezdecké divise s ruskou 10. jezdeckou divisí. Jun.

LITERÁRNÍ PŘEHLED.

Literatura česká.

Legionářská literatura.

Jedním z podstatných znaků, jimiž se liší nynější armáda československá od předválečné armády rakouské, jest vojenská činnost osvětová. A jako zahraniční legie položily základy k nynější branné moci československé, jež jimž předobrazem byly ještě před obnovením státní samostatnosti, tak i dnešní osvětová činnost v našem vojsku měla své předchůdce v legiích. Pěknou ukázkou toho, jak dovedl si čsl. voják daleko od vlasti a z malých prostředků zorganizovati uslechtilou zábavu a kulturní osvětění, jest brožura Rudolfa Robla, bývalého předsedy Osvětového sboru Dálného východu, nadepsaná „**Osvětová práce v československé posádce vladivostocké**“ (Se 4 litogr. tabulkami.) Nákładem Jednoty Čsl. Obce leg. v Pardubicích. Stran 48.

Brožura podává přehledný a velmi pečlivě sestavený obraz činnosti Osvětového sboru Dálného východu od jeho založení v květnu r. 1919 až do likvidace a odjezdu do vlasti v květnu r. 1920. Zahrnuje činnost vladivostockého ústředí i jednotlivých kroužků jemu podřízených, jako Osvětového kroužku ve vnitřním Vladivostoku, na mysu Čurkinu (tu zajímavá spolupráce s místními Rusy v Rusko-českém

kroužku), na Ruském Ostrově (činnost nejrozsáhlejší) a v předměstích, na První Řičce, na Garnostaji a na Gnilém Uglu. V době as jednoho roku bylo uspořádáno celkem 548 osvětových a sportovních podniků; z nich bylo, jak nás poučují vzorné statistické tabulky, nejvíce přednášek (123) a divadel (122), pak následují fotbalové zápasy, koncerty, zábavné večírky, kursy, kabarety atd. Autor zmiňuje se též o české škole pro děti našich ruských krajanů, vracejících se do vlasti, jež byla zřízena na Ruském Ostrově a pak o akci Českého srdce, platící opět čsl. dětem v republice. Výtěžek sbírek, provedených mezi vojáky ve Vladivostoku činil do konce dubna roku 1920 celkem 524.342.01 rublů, 190.30 am. dolarů a 132 jap. jen. Číslo zajisté úctyhodné! Nutno zvláště vyzdvihnouti, že osvětová činnost vladivostocká vztahovala se, jako v celém vojsku, i na německé občany z Československa (měli svůj kroužek na Ruském Ostrově) a, pokud se finanční podpory týče, že platné přispěli naši američtí krajané a Ymka.

Autor neplýtvá slovy, skromné rozměry brožury dovolily místy takřka jen statistický referát, ale právě statistické údaje jsou tu pro vykonanou práci mluvou nejjasnější a nejpádnější. František Steidler.

Cizí literatura vojenská.

a) Francouzská.

H. Seignobosc: **Cours de topographie élémentaire à l'usage des Sociétés de Préparation militaire, des Boys-Scouts, des Écoles militaires préparatoires et des Gradés des Corps de troupe**. Paris, Charles Lavauzelle, 1925, 8°, 2 fr. 50.

Tato elementární knížka o topografii, odměněná francouzskou „Topografickou společností“ a vyznamenaná několika cenami, jest určena jako pomůcka pro spolky, jejichž účelem jest vojenská příprava, pro skautský dorost, pro žáky vojenských přípravků a pro poddůstojníky. Jest to příručka neobyčejně sympatická, kapesního formátu, která na 100 stránkách vyčerpává všechnu základní látku topografické nauky: základní pojmy, měřítka, mezinárodní značky, měření vzdáleností, nivelování, trasování, orientace, problém mapování, kopie, zvětšování, mapy plastické, náčrtý panorámy atd. Sloh jest prostý, snadný, srozumí-

teľný a text doplněn 102 náčrtů. Doporučujeme vřele k rychlému získání nejn nutnějších topografických znalostí nebo jako přehlednou příručku k metodickému výkladu.

A. Grasset: **La guerre d'Espagne (1807—1813)**. Paris, Berger-Levrault, I. (1914), II. (1925), 35 fr., 4°.

Dílo majora Grasseta vyšlo péčí historické skupiny generálního štábu francouzské armády. Španělská válka za nezávislost nemá krásných a velkých tažení, jakými vyniká napoleonská epocha císařská. Všechno je v ní malé, roztržité a spěšné. Josef Bonaparte nebyl Napoleon. Ale i když Napoleon sám vtrhl r. 1808 do Madridu, zmýlil se. Domníval se, že zničil Španělsko, rozprášív jeho vojsko. Jeho nádherné zasažení nemělo výsledku. Jakmile odešel, pokračoval zápas ještě divočeji. Nejzkušenější vojévůdové Napoleonovi (Masséna, Soult, Suchet, Ney, Marmont, Macdonald) protáhli

všemi směry Španělskem, ale Španěl-
ska nepodmanili. Drobná válka byla
stále krvavější a krvavější, až konečně
katastrofa ruská zpečetila i osud Jo-
sefův ve Španělsku. Jest nepochybné,
kdyby byl Napoleon bojoval jen proti
anglicko-španělsko-portugalské koalici
a jen ve Španělsku, kdyby se nebyl
musil bránit proti celé evropské koali-
ci, byl by podrobil Španělsko a pora-
zil armádu Wellingtonovu. Ale osud
Španělska byl rozhodnut s osudem
francouzského císařství v Rusku. Tím
ovšem nechce autor snižovati zásluhy
Angličanů, Španělů a Portugalců. Po-
dle Napoleona samého byl však polo-
ostrov Pyrenejský vždy jen bojištěm
vedlejším.

Francouzové neměli až dosud úplně
a přesné historie o válce španělské.
Spisy starší o ní napsané nejsou kri-
ticky zpracovány ani dostatečně doku-
mentovány. Práce Grassetova jest
dilem dvacítilet. Rozdělí ji na pět
period. V první periodě vykládá motivy
zasažení francouzského, dobytí Portu-
galska Junotem, severního Španělska
Muratem, konečné odsunutí vojsk za
Ebro. Druhá perioda věnována jest
krátkému objevení Napoleonově ve
Španělsku a končí pádem Saragossy.
Do třetí periody náleží anglická inter-
vence, odpor Portugalska, operace
Neyovy, porážka Soultova u Oporta.
Čtvrtá perioda vylíčí francouzskou
ofensivu v Portugalsku, podniknutou
s novým vojskem, která však se zhrou-
tila hlavně vinou žárlivých soků Soult-
a Massény. V páté periodě bude vy-
ličeána ofensiva anglická, která končí
rozhodným vítězstvím Wellingtonovým
nad francouzskou armádou u Vittorie
21. června 1813. Tím dnem jest skonče-
na válka španělská za nezávislost.

Autor použil k svému dílu přede-
vším pramenů z historického archivu
ministerstva války, který obsahuje
přes dvě stě kartonů dokumentů nej-
různějšího druhu (rozkazů, oficiálních
hlášení, situací, plánů a náčrtů),
o nichž většinou ještě nikde nebyla
učiněna zmínka. Neméně bohatý je
archiv národní, který byl také dosud
skoro neprozkoumán po stránce vojen-
ské. Konečně mnoho zajímavých do-
kumentů objevil autor také v archivu
zahraničních věcí. Kromě těchto archi-
vů francouzských prozkoumal autor
i archivy španělské a hlavně bohatý
archiv londýnský (Record Foreign
Office), který obsahuje nesmírně mno-
ho dokumentů původních, vztahujících
se k anglickým operacím na Pyrenej-
ském poloostrově. Vedle pramenů
archivních použil autor velmi mnoho
pramenů tištěných (pamětí, vzpomín-
ek, zpráv očitých svědků, žurnálů, děl
historických), které vypočítává v úvo-
du. Po stránce dokumentační zdá se

tedy jeho práce býti vyčerpána úplně
a tím nabývá neobyčejně ceny. Dnes
dokončen jest díl druhý dovedený až
k pádu Saragossy. Doufejme, že násle-
dující svazky budou vydány rychleji,
když hlavní a nejobtížnější práce má
již autor za sebou.

William Sowden Sims: **La
Victoire sur mer. Le rôle de la marine
américaine pendant la guerre.** (Pře-
klad z anglického.) Paris, Payot, 1925,
20 franků.

Autor byl velitelem námořních
amerických sil v Evropě za světové
války. Titulu knihy „vítězství na moři“
dlužno rozuměti: „vítězství nad ně-
meckými ponorkami“. Vláda nad mo-
řem byla dohodovým státům otázkou
vítězství. Hlavně Francii a Anglii. Oba
státy čerpaly ze svých kolonií mate-
riál i lidi od prvního okamžiku války.
Bez vlády nad mořem nebyla by vůbec
existovala armáda solunská, pomoc
Spojených států nebyla by bývala
vůbec myslitelná.

Jen na krátkou chvíli mohly se ně-
mecké ponorky chlubit, že získají
to, čeho nebylo dopráno německému
lodstvu, které po bitvě u Jutska mu-
silo se vrátit do svých přístavů. V úno-
ru r. 1917 způsobily německé ponorky
Dohodě ztrátu 536.000 tun, v březnu
603.000 tun a v dubnu dokonce 900.000
tun. I největší optimisté předpovídali
zhroucení Dohody nejpозději do konce
roku 1917, budou-li ztráty způsobené
německými ponorkami udrženy na
dubnové výši. V měsíci dubnu však za-
hájily válku Spojené státy a dne 4.
května 1917 přistála v írském Queen-
stownu americká eskadra šesti de-
stroyerů. A od té chvíle nabyla válka
proti německým ponorkám nové formy.
Z knihy se dovídáme o zajímavých
způsobech, jakými bylo po ponorkách
pátráno, jak bylo proti nim operováno
a s jakými výsledky. Admirál Sims
boj proti ponorkám organizoval a vnesl
do něho novou metodu. Je pochopitel-
né, že o tom všem musilo býti zacho-
váno nehlubší mlčení za války světo-
vé, kdy šlo o to, aby se německá admi-
ralita nedověděla, jak jsou ničeny její
ponorky. Dnes není příčina, aby věc
byla utajována, a kdo se zajímá o ten-
to technický i strategický problém ná-
mořní války, může se o něm v knize
Simsové důkladně poučiti. Že byl řešen
dobře, o tom svědčí fakt, že z transpor-
tů dvou milionů amerických vojáků na
evropské bojiště nebyl ani jediný zasa-
žen německou ponorkou.

Général de Castelli: **Le 8^o
Corps en Lorraine, Août-octobre 1914.**
— Paris, Berger-Levrault, 1925, 8^e, pp.
Nejinstruktivnější periodou války
jest podle Castelliho počátek válečných
operací, poněvadž zde stojíme před ne-
známým, poněvadž strategický pro-

blém tyčí se před námi v celé své plnosti, se všemi svými svízeli, se všemi svými kombinačními možnostmi a poněvadž způsob, jakým jest válka rozpoutána, má hluboký vliv na další události. Jest tedy neobyčejně zajímavé studovati počáteční operace ze srpna, září a října r. 1914. Jinou zajímavou okolností tohoto období jest, že armádní sbory zachovávaly svou individualitu a neměnily svých divisí, jak tomu bylo později. Francouzský osmý sbor, skládající se z 15. a 16. divise, hrál v prvních operacích důležitou úlohu. Stál na pravém křídle francouzských armád mezi Mósou a švýcarskými hranicemi, kde Němce zastavil a pak značně zatlačil do Lotrinska. Celý manévř maršský točil se kolem osmého sboru, tohoto čepu, jímž Němci nemohli otrásti. Proto právem říkali francouzští „poilus“ osmého sboru: „My jsme vyhráli bitvu na Marne.“ Autor nemohl k své práci použítí archivních pramenů, které jsou pohřbeny a žárlivě stráženy v ministerstvu války, ale zdá se, že své vypravování opírá o důkladné a podrobné osobní poznámky. V knize jsou hlavně vylíčeny boje u Blamontu, Sarrebourg, u La Mortagne a v lese apremontském.

Lilli Jannasch: Les Atrocités allemandes de la Grande guerre d'après des documents authentiques. Paris, Bossard, 1925, 8°, 6 fr. —

Kniha má býti výstrahou pro budoucnost. Válka světová rozpoutala nejhrubší pudy v člověku přímo chrobně. A recidiva, která je u chorob velmi nebezpečná, mohla by proměnit svět v ohromné jatky. Zvěrstva, jakých se dopouštěli Němci (autorka je Němka a dokládá je dokumenty) za války světové, nesmějí se opakovati. Mládež v Německu však nesmí býti vychovávána v nenávisti proti ostatním národům; nýbrž musí býti vedena k ideálům vyšším. Jen ze solidarity a vzájemné úcty může vyrůst nová, sjednocená Evropa. Vzpomeňme, co řekl Carnegie dávno před válkou: „Spojené státy americké budou vždy silnější než nesjednocené státy evropské.“ Kniha obrací se hlavně k mladému Německu, které se odhodlaně postavilo do služeb smíření národů, snaží se osvětit německý lid a přivést jej k duchovní obrodě. Wf.

Blanchard Raoul: Les forces hydro-électriques pendant la guerre. (Vydáno jako zvláštní svazek „Dějiny hospodářských a sociálních války světové“ z Carnegieovy dotace pro mezinárodní mír.) Paris 1925. —

V knize je vylíčen vývoj francouzského průmyslu hydroelektrického za války světové. Roku 1914 měla elektrická síla původu hydraulického 479.000

kilowattů. Až do chvilě průměři vzrostla tato síla o 451.000 kW, t. j. o 94%, takže hydroelektrická síla francouzská měla r. 1918 930.000 kW. Roku 1922 překročila milion kilowattů. Lze říci, že tímto množstvím kráčí Francie v čele evropských států. Švýcarsko má necelých 800.000, Itálie asi také tolik, Švédsko o něco více než 800.000 kW. Jediné Kanada a Spojené státy americké mají množství větší než Francie. Kromě průmyslu chemického a leteckví žádný obor výrobní nedosáhl ve Francii za války tak prudkého vzestupu jako průmysl hydroelektrický. Rozdělení síly před válkou na celé území bylo velmi nerovnoměrné. Na Alpy připadaly skoro dvě třetiny (302.000 kW), t. j. 63%, na Pyreneje jen 17%, na ostatní území 20%. Po válce světové byly síly rozděleny rovnoměrněji: na Alpy připadá 57%, na Pyreneje 17%, na ostatní území 26%. Tím jsou síly lépe rozděleny po středu území a vyhovují tak spíše potřebám Francie. Zvláště však je důležité pro Francii, že síla hydroelektrická jest náhradou za uhlí, kterého má Francie málo a které platí drahé. Přirozeným následkem jest, že společnosti uhelné snižují ceny uhlí, aby mohly konkurovati s lacinější silou hydroelektrickou. Z nových hydroelektráren, které vznikly od poloviny války světové, skoro polovina (49%) vznikla na území, kde jich dříve vůbec nebylo (vyrábí 220.000 kW). Tento fakt jest zdravým svědectvím pro důležitost průmyslu hydroelektrického. A to je teprve začátek. Autor se zmiňuje o tom, že jsou v projektu nové hydroelektrárny, které počítají s výrobou celkovou 300.000 kW. Wf.

Aftalion Albert: L'industrie textile en France pendant la guerre. (Vydáno jako zvláštní svazek „Dějiny hospodářských a sociálních války světové“ z Carnegieovy dotace pro mezinárodní mír.) Paris 1925.

Před válkou světovou většina odvětví francouzského textilního průmyslu vyráběla více než doma spotřebovala; zbytek byl vyvážěn do ciziny. Byl to stav pro obchod s těmito výrobky velmi příznivý. Za války se věci změnily. Potřeba se nesmírně zvětšila pro dodávky armádní, přes to že potřeba pro civilní obyvatelstvo velice klesla. Mimo to okupací departementů, které byly střediskem průmyslu lněného, vlněného i bavlněného, byla výroba textilní značně zmenšena. Export byl zastaven. A poněvadž se potřebovalo více než se vyrábělo, bylo nutno dovážeti. Potřeby (hlavně vojenské) mohly býti ukojeny jen částečně. Tím, že export zmizel a že bylo nutno importovati výrobky lněné, bavlněné i vlněné, ztratil francouzský obchod v letech 1915—1918 celkem 8.282 milionů franků.

Výroba byla svízelná, poněvadž nebylo dosti strojů ani surovin.

Poměry v průmyslu hedvábnickém byly poněkud jiné. Tam sice také výroba poněkud poklesla, ale za hranice se vyváželo stejně za ceny značně větší. Výrobní síla za německé okupace byla nejvíce zeslabena v průmyslu vlněném, méně již v průmyslu bavlněném, poměrně málo v průmyslu hedvábnickém.

Po příměři a po demobilisaci ustaly ohromné dodávky pro armádu. Osvobozením okupovaného území a získáním Alsaska vzrostla výroba, takže textilní průmysl již r. 1921 vykazuje export 4.424 milionů franků. V průmyslu hedvábnickém byly ovšem poměry ještě za války zcela příznivé a tak se stalo, že export hedvábného zboží vzrostl již r. 1920 na sumu přímo fantastickou 2.092 milionů franků. Wf.

b) Německá.

Německá literatura o československých legiích.

Účast několika desítek tisíc našich legií ve světové válce byla mezi miliónovými stavy bojujících armád číselně jistě tak nepatrná, že by snad nevzbudila, zejména u nepřítelů, vůbec žádné pozornosti, kdyby nebylo určitých okolností, které ji dodaly významu zcela mimořádného. Byly to především politické příčiny a cíle legií, jež nebyly ústředním mocnostem neznámy a pak výjimečný vojenský zájem čsl. dobrovolců a s ním spojená pozoruhodná výkonnost v poli, uplatnění se na všech bojištích. Konečně překvapující výsledky sibiřské anabase ruských legií v posledním roce války vynutily si pozornost a respekt i u těch odpůrců, kteří náš osvobozený boj do té doby podceňovali a umlčovali.

Chci upozorniti v tomto referátu na některá místa ve válečné literatuře německé, jež se dotýkají bojové činnosti našich legií. Kritika odpůrců jest jistě vždy vítána a mnohdy tvoří vlastně nezbytný korektiv pro získání pravdivého obrazu historického. Už sám fakt, že vynikající němečtí generálové, autoři pamětí a vzpomínek na válečnou dobu, zmiňují se tu a tam též o našem odboji vojenském, jest jistě vážným dokladem, že čsl. legie dovedly se podle svých sil dobře uplatniti v ohromném zápolení velikých vojenských celků. Uvedu zatím jen příslušná místa z knih některých známých německých generálů, zejména Ludendorffa a Hoffmanna.

Generál E. Ludendorff má ve své knize „*Meine Kriegserinnerungen 1914–1918*“ o našich legiích prvu zmínku v kapitole o pochodu armád ústředních mocností na Ukrajinu, na jaře r. 1918 (str. 453). Vojenské operace s tímto pochodem spojené přivedly, jak známo, německé vojsko do bojových styků jednak s ukrajinskými bolševiky, kteří se tam bránili proti ukrajinské vládě, podporované Němci, jednak i s naším armádním sborem, opouštějícím právě Ukrajinu. Luden-

dorff správně píše o nepatrném odporu bolševických oddílů; vojenská síla jejich byla jistě minimální. Zato čsl. legie byly pro Němce již nepřitelem vážnějším. Bily se, podle Ludendorffa, mnohem lépe, než ukrajinští bolševici a boje s nimi svedené jsou charakterisovány jako boje tuhé (erbitterte Gefechte). Místa bojů výslovně uvedena nejsou, ale míní se tu jistě především několikadenní boj u Bachmače a snad i předcházející srážky menší, jako boj u kyjevského mostu a j.

Daleko více musil se však Ludendorff zabývat našimi legiemi v kapitole věnované politice německé vlády k Rusku a vzniku nové fronty dohodových států v Povolží r. 1918, t. j. též našemu protibolševickému boji a známé anabase. Obviňuje nejprve sovětskou vládu, že trpěla Dohodě další formování čsl. legií z řad rakousko-uherských zajatců a že dovolila jejich odjezd do Sibiři na francouzskou frontu. Ludendorff vidí v tom věrolomnost sovětské vlády, porušování mírového stavu mezi Německem a Ruskem: „To dovolila vláda, se kterou jsme žili v míru a to jsme strpěli!“ (str. 527). Výslovně praví, že podával počátek června o této věci podrobnou zprávu říšskému kancléři a že jej upozorňoval na nebezpečí, jež hrozí Německu ze strany sovětů. Ludendorff obviňuje tu sovětskou vládu z tendenci protiněmeckých neprávem. Moskva povolila přece náš odjezd do Vladivostoku jen pod tlakem poměrů, poněvadž nešlo prostě násilím odzbrojiti celý čsl. armádní sbor, přijíždějící v plné zbroji a jako ukázněná vojenská jednotka z Ukrajiny do sovětského Ruska. Odzbrojovací chuti však tehdy v Moskvě nechybělo, jak svědčí zejména dopisy tajemníka Odbočky Národní rady Jiřího Klecandy. A že Moskva později změnila své stanovisko vůči našemu vojsku, když toto se roztáhlo po jednotlivých vlacích od středního Ruska až po Vladivostok, bylo už tehdy správně vycitováno jako akt, jehož vlastní původci jsou Němci.... Ludendorff sám přiznává, že sovětská vláda se opírala o Německo (str. 527),

zrovna tak jako opět německá vláda prováděla politiku sovětofilskou (str. 528–530). Odlišně, protibolševické stanovisko Ludendorffovo i jiných německých generálů bylo diktováno především ohledy vojenskými. Ludendorff se bál o východní frontu, poněvadž bolševické vládě ani po Brestu Litevském nevěřil. Proto byl by raději viděl v Moskvě nějakou jinou, řádnou vládu (ve smyslu starého režimu carského), která by mu byla zárukou, že dodrží přesně, co bylo v Brestu ujednáno. Bolševismu ruského bál se také proto, poněvadž jeho rozkladným a demoralizačním vlivem mohla se snadno nakaziti i armáda německá. Bolševism, německou propagandou dříve v Rusku podporovaný, byl po brest-litevském míru pro německé vojsko nejen již nepotřebný, nýbrž přímo nebezpečný. V tom se stanovisko německé generality ostře lišilo od oficiální politiky německé vlády, která sovětskou vládu i potom horlivě podporovala. Ludendorff, pokládaje takovou politiku pro Německo za zhoubnou, chtěl raději spojit se s ruskými reakcionáři, udeřiti s německým vojskem na Petrohrad a s pomocí donských kozáků též na Moskvu. Počítal dokonce i na generála Alexějeva, podporovaného tehdy v protibolševických bojích na jihu Ruska od Angličanů. Alexějev zdál se však Ludendorffovi „tak dobrým Rusem“ (opět ve smyslu starého germanofilského režimu carského), že o jeho připojení se k protibolševické operaci německé nepochyboval... (str. 528). S atamanem donských kozáků Krasnovem dokonce již Ludendorff vyjednával, aby zamezil jeho spojení s protibolševickou frontou Dohody. Musil však při tom respektovati „bolševicky orientovanou politiku německé vlády“ a proto prý k společné akci nedošlo. Ludendorff, jak ze všeho patrné, usiloval při řešení ruské otázky zejména o to, aby protibolševickou politikou v Rusku přešel plány dohodových mocností, neboť dosazení nové demokratické vlády v Moskvě za pomoci Dohody, znamenalo krach německé politiky brest-litevské a obnovení nové fronty na východě. Německá vláda však na návrhy Ludendorffovy nepřistoupila, zachovala si dále svůj sovětofilský kurs, jednala s Moskvou o řadě otázek, nevyřešených v Brestu (zejména o hospodářském vykořisťování ruských oblastí) a chtěla dokonce, podle Ludendorffa dodávati sovětskému vyslanci v Berlíně p. Joffemu zbraně a náboje (str. 530).

A tak dohodové frontě v Rusku proti bolševikům a proti Německu zabráněno nebylo. Byla založena, jak Ludendorff správně uvádí, od Čechoslováků na střední Volze (str. 527).

Ovšem původ našich bojů se sověty, pravá příčina naší anabase, vše to, co předcházelo postavení této voľžské fronty, nebylo buď Ludendorffovi známo, nebo jej nezajímalo. Pohlížel na události mnohem jednodušeji, než jak ve skutečnosti se vyvíjely. Dohoda, chtějíc svrhnouti sovětskou vládu v Rusku, zadržela prostě, podle něho, transport našich legií na sibiřské dráze a obrátila jej proti Moskvě.

Zvláště významným však pro nás jest úsudek Ludendorffův, jaké důsledky měly tyto události na chod války a jak byly oceňovány v Německu. Ludendorff největší váhu klade na to, že sibiřská dráha octlá se v moci Dohody a že tím současně byl zne-možněn německým zajatcům návrat ze Sibiře. „To byl pro nás beze vší pochyby úbytek sil.“ (Str. 527.) Toto oceňování naší anabase není nové, bylo pro-neseno již vícekrát s naší strany, ale je jistě významné, že jest potvrzeno vedoucím německým generálem!

V podstatě stejně zmínky o našich legiích, jako kniha Ludendorffova, obsahuje též spis generálmajora M. Hoffmanna, známého hlavně z účasti na brest-litevském míru.* I Hoffmann píše o nás teprve při líčení bojů na Ukrajině r. 1918. Vojenské oddíly bolševiků nazývá jen bandami, o našich legiích mluví však jako o nepříteli rovnocenném, („Tschecho-slowakische Divisionen“, str. 217) s nímž došlo k některým tuhým bojům. Německé vojsko setkal se prý tehdy s našimi legiemi po prvé. Autor zapo-mněl, nebo spíše nebyl informován, že již dříve u Zborova stály proti čsl. brigádě mezi rakouskými pluky též oddíly německé. O výsledku bojů ukrajin-ských (bojišť také neoznačuje) mluví ovšem jen se stanoviska německého. Odpor byl prý všude zlomen a cesta uvolněna. Pokud se týče ukrajin-ských bolševiků, právem může autor mluvíti o plném vítězství. Jinak je to však s našimi legiemi. Tyto nechtěly přece zastaviti vpád Němců na Ukrajinu, do ariergardních bojů s nimi dostaly se vlastně proti svému plánu a to jen potud, pokud toho vyžadovaly vlastní zájmy, bezpečný odchod z Ukrajiny. Tento odchod byl skutečně proveden, nebyl Němci u Bachmače znemožněn, proto lze v tomto smyslu právem mlu-viti i o našem bojovém úspěchu. Jediným skutečně poraženým nepřítelem Němců na Ukrajině byli ovšem ukra-jinští bolševici, jejichž posice byla po našem odchodu zcela beznadějná.

Situaci v Rusku r. 1918 posuzuje Hoffmann stejně jako Ludendorff. Jest také proti směru oficiální politi-

*) Der Krieg der versäumten Gelegenheiten, Mnichov 1923.

ky německé vlády přívržencem protibolševické intervence. Své stanovisko hájí i důvody humanitními (nemohl prý jako pořádný člověk dopustiti, aby bolševici vyvraždili celý národ! (str. 223). Ku provedení převratu stačily by podle Hoffmanna, jen ty německé síly, kterými vojenské velení v Rusku disponovalo. (Německý vojenský zástupce v Moskvě, major Schubert, troufal si to provéstí dokonce jen se dvěma prapory...!, str. 224). Naším vystoupením proti sovětské vládě byl generál Hoffmann zřejmě překvapen. Přiznává, že do ruských poměrů dobře neviděl, zejména pak úplně nejasné byly německému vojenskému velení v Rusku cíle československých legií (str. 223). Docházely prý velmi přehnané zprávy o jejich počtu a záměrech. Tak na př., že za akcí Čechoslováků stojí Anglie, která jim poskytuje finančních prostředků a podporuje jejich postup na Moskvu. Situaci charakterisuje krátce,

ale výstižně slovy: „Tím byl pak kruh kolem Německa opět uzavřen.“ (Str. 223.) Lituje, že nebyl jeho intervenční plán proveden — usiloval prý o intervenci již od jara r. 1918, tedy hned po Brest-Litevsku — a vytýká to především Ludendorffovi... Jak se proti tomu Ludendorff brání, již víme: svaluje vše na německou vládu.

Z prací obou generálů je však dobře patrné, že naše vystoupení v Rusku a s ním spojené obnovení dohodové fronty bylo pocíťováno v Německu jako nové zhoršení se válečné situace pro ústřední mocnosti a jako úplný nezdar tehdejší německo-bolševické politiky na evropském východě. Proto i tolik pozdních žalob a vzájemných výčitek! Významná role čsl. legií v poslední etapě světové války jest v posudcích obou autorů v podstatě přiznána.

(Pokračování.)

Frant. Šteidler.